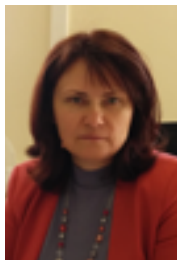

Mida oleme viiruse kohta teada saanud?

MAARJA KRISTIAN

veterinaar- ja toiduameti loomatervise, loomakaitse ja söötade osakonna juhataja

IMBI NURMOJA

veterinaar- ja toidulaboratooriumi direktori asetäitja loomahaiguste alal

ARVO VILTROP

maaülikooli veterinaar-epidemioloogia professor

Sigade Aafrika katk ei pruugi levida väga kiiresti, kuid viirus on keskkonnas väga püsiv.

Võtmeküsimus haiguse peatamisel on nakkusohtliku materjali kõrvaldamine loodusest, et vähendada viiruse kontsentratsiooni keskkonnas.

Küttimisest üksi ei piisa

Viiruse levik karjas ja haiguse kulgu sõltub viiruse tõvestavatest omadustest, aga lisaks ka viiruse kogusest, nakatumise viisist, vastuvõtliku looma tervislikust seisundist jm. Täna saadud kogemus näitab, et sageli võib viiruse leviku kiirus karja sees olla mõõdukas või isegi aeglane. See selgitab, miks samas metssigade karjas võib ühel ajal olla nii neid loomi, kellel on ainult antikehad, kui neid, kellele tuvastatakse antikehad ja viiruse genoom, kui ka neid, kellele leitakse vaid viiruse genoom. Lisaks võib olla selliseid loomi, kes on veel täiesti terved. Ka metsseapopulatsiooni siseselt on taudi levik veel nakatu-

mata karjadesse naaberaladel pigem aeglane. Metssead on loomult oma territooriumi hoidvad loomad ning haigestudes väheneb nende liikuvus veelgi. Hukunud loomi leitakse pigem piirkondadest, kus taud on juba mõnda aega kohal olnud.

Eesti senine kogemus kinnitab, et erinevalt varasemast veendumusest ei ole tegemist äärmiselt nakkava ja seapopulatsioonides, -karjades kiiresti leviva haigusega, kuid on suur probleem, et haigust põhjustav viirus on keskkonnas väga püsiv. Viirus püsib elujõulisena ka lagunevates korjustes ja seetõttu on loodusesse jäänud korjused nakkusohtlikud veel mitu nädalat või isegi kuud. See tähendab, et taudi leviku peatamiseks ei piisa vaid metssigade asustiheduse vähendamisest. Selleks tuleb vähendada ka keskkonna üldist viiruskoormust, mistõttu on väga oluline metsseakorjuste matmine või loodusest kõrvaldamine.

Läbipõdeja kannab nakkust

Tõendamist pole leidnud hüpotees, nagu võiks katk viirusega nakatunud sigade kõrge suremuse tõttu metsseapopulatsioonis kiiresti hääbuda. Seni teadaolevalt

on Eestis leviva viiruse võime nakatunud loomi tappa väga suur (hinnanguliselt suureb 90-100% nakatunud loomadest). Siiski on teatav hulk loomi, kes nakkuse tagajärjel ei sure, vaid terveneb. Need on loomad, kelle puhul laboratoorsel uuringul leitakse verest või organitest ainult seakatkuviiruse vastased antikehad (ELISA testiga) ja viiruse genoomi (PCR testiga) ei tuvastata. Siiski ei anna katku läbipõdemine loomadele immuunsust, nad võivad uuesti nakatuda ning olla endiselt nakkusohtlikud ka teistele loomadele.

Seepärast tuleb metssigade arvukust kiiresti alla viia. Mida kauem sellega viivitame, seda suurem on tõenäosus, et viirus jääb metsseapopulatsioonis ringlema. Paradoksaalselt aitab sellele kaasa antikehadega loomade suurenev osakaal. Nende loomade vastupidavus viirusele on suurenenud ja eluiga pikeneb, mis tähendab, et pikeneb ka aktiivne viiruse eritamise aeg. See omakorda soodustab viiruse varjatud ringlust metsseakarjades. Oma rolli mängib kindlasti ka viirusega (nakatunud loomade eritised, veri, korjused) saastunud keskkond (pinnas), mis võib olla pikka aega nakkuse allikaks vastuvõtlikele loomadele. 🦋

BIOOHUTUS METSAS SEAKATKU TÕRJUMISEKS

- Igast surnult leitud seast tuleb teavitada kohalikku veterinaarikeskust.
- Iga kütitud siga võib olla viiruse kandja ja siis, kui tal haigussümptomid puuduvad, seepärast tuleb kõiki kütitud sigu uurida seakatku välistamiseks.
- Uurimata sigade liha kasutamine on keelatud.
- Kõik nakkusohtliku materjaliga kokku puutunud pinnad ja rõivastus tuleb puhastada, pesta, desinfitseerida.
- Nakkusohtlikud on nii surnult leitud kui ka kütitud, potentsiaalselt viirust kandvad metssead, nende sisikonnad,

nahk ja nende eritistega kokku puutunud materjalid.

- Puhastada tuleb liha käitlemiseks ja rümpade hoiustamiseks kasutatud ruumid ja seadmed, aga ka transpordivahendid, jahivarustus, jahil kantud rõivad.
- Desovahendite kohta saab küsida kohalikust veterinaarikeskusest. Viiruse eemaldamiseks pindadelt piisab ka tavalisest seebist.
- Surnult leitud siga tuleb matta kohapeal või võimalikult leiukoha lähedal. Korjus tuleb katta vähemalt 0,5meet-

rise pinnasekihiga, et välistada olukord, kus teised loomad selle välja kaevavad.

- Metsast lahkudes tuleb veenduda, et metsa ei jääks maha potentsiaalselt nakkusohtlikku materjali (nt metssigade soolikaid, nahku jm jahijääke) – see tuleb kohapeal matta või toimetada selleks ettenähtud konteinerisse.
- Juhised proovivõtmise, surnult leitud metssigade matmise ja bioohutuse tagamise kohta leiab veebilehelt www.seakatke.ee.

Allikas: www.seakatke.ee